

Dk. Ted Hildebrandt, Historia ya OT, Lit., na Theolojia, Mhadhara wa 4

© 2020, Dk. Ted Hildebrandt

Huyu ni Dk. Ted Hildebrandt anayefundisha Historia ya Agano la Kale, Fasihi na Theolojia hotuba namba 4 juu ya tafsiri na sehemu ya ufunguzi ya Mwanzo sura ya 1.

Maandalizi ya Maswali [0:0-5:57]

Wacha tupitie tu kile tunachofanya kwa jaribio siku ya Alhamisi. Tuna jaribio siku ya Alhamisi, kila Alhamisi, chemsha bongo, chemsha bongo, chemsha bongo. Wiki hii tunafanyia kazi Mwanzo 26 hadi 50. Je, tunajifunza yote au ni nini tu?—hadithi zilizo rodheshwa [sasa katika maswali ya Maswali]. Hadithi ambazo zime rodheshwa kwenye silabasi, hizo ndizo tunazozingatia yaliyomo. Kuna nakala ya mvulana anayeitwa Sailhammer kwenye "Ramani za Cosmic." Unaweza kusikiliza nakala hiyo na pia kuisoma? Unaweza kuisikiliza, unaweza kuisoma. Makala iko mtandaoni. *Baba yetu Ibrahimu*, kitabu cha Dk. Wilson, kuna kurasa kadhaa zilizo rodheshwa hapo. Katika mtaala pia inaorodhesha maswali kadhaa. Sio lazima ufanye maswali hayo. Maswali hayo yanakusudiwa tu kuongoza mawazo yako. Ni maswali ya kutafakari ili kukusaidia kuzingatia sura hiyo inahusu nini. Kwa hivyo maswali ni kwa faida yako tu. Sio lazima uziorodheshe au kuzijibu au kitu kama hicho. Kuna mistari kadhaa ya kumbukumbu. Daima kutakuwa na mistari michache ya kujifunza. Wiki hii ni wiki ya mhariri. Unapaswa kusafirisha vifaa vyako kwa wahariri, waandishi wanapaswa kutuma nakala zako kwa mhariri. Mhariri, wiki hii Alhamisi, atanipiga risasi. Mhariri anapaswa kupitia jambo zima. Ikiwa mhariri anatatizika kupata nyenzo kutoka kwa mtu pia na bado hawajaigeuza, ingiza hiyo. Ikiwa sivyo, unaandika hivi: mtu huyu hakuigeuza hadi Jumatano, na ilibidi niigeuze Alhamisi. Sitaki nakala iliyochapishwa, hainisaidii. Ninahitaji kutumwa kwangu kwa barua pepe kama kiambatisho au kudhibiti tu + A na uchague kitu kizima na ubandike na kuiweka kwenye barua pepe. Kwa kweli labda ni bora kuiwasilisha kama kiambatisho cha MS Word na kunitumia kama kiambatisho. Kitu kingine chochote? Kwa hivyo ndivyo tunafanya.

Tangazo lingine, Kyle atakuwa akifanya kikao kingine cha ukaguzi Jumatano usiku hapa saa saba. Hiyo ni sahihi Kyle? [Ndiyo.] Sawa, sisi ni wazuri. Kwa hivyo Kyle atakuwa hapa kutoka 7-8. Kuna mgongano wa maslahi hapa hata hivyo. Dk. Perry Phillips atakuwa akifanya Mhadhara wa Big Bang. Alikuwa amekwama kwa sababu ya kimbunga huko Malone, Wisconsin. Atakuwa akifanya Big Bang, Jumatano usiku saa 7:15 chini katika Jenks 237. Kwa hivyo kuna mzozo hapa, na unaweza kuja hapa na kufanya hivi au kwenda chini na kumsikiliza Perry Phillips akijadili Big Bang. Atajadili uumbaji wa ulimwengu, ambayo inavutia sana. Sasa, niligundua njia ya kutoka karibu na mgongano huu wa kimaslahi. Nitashuka na kurekodi video hotuba ya Dk. Phillips. Sasa shida ni nini? Ikiwa unamjua Dk. Phillips, ni bora zaidi kuwa huko? Ni kama ungependa kuwa kwenye tamasha la U2 au ungependa kuitazama kwenye video? Sio sawa na kuwa huko. Kwa hivyo nitairekodi video. Nipe wiki; Nitahitaji kuichakata. Nitajaribu kuiweka mtandaoni. Wahariri wanapaswa kuwa na nakala zao na kuzigeuza. Ikiwa una kitu kilichoshtuka kwenye kompyuta yako au chochote na huwezi kukifanya basi nitumie barua pepe, zungumza nami, lakini vinginevyo tutaenda na hiyo. Sasa karatasi za mahudhurio ziko karibu. Jambo lingine sasa ni kulipia vifaa vya kozi. Kumbuka kupata malipo yako kwangu. Mwisho wa wiki hii bei inaongezeka maradufu kwa hivyo utataka kufanya hivyo na kupata vitu kwangu. Sawa, nadhani ndivyo hivyo. Kuna mtu yeyote ana maswali mengine yoyote? Ndio, anasema ikiwa kuna wakati darasani, hilo ni kosa langu tunahitaji kupata wakati, kwa hivyo saa 20 baada ya 4 nipe moja ya hizi, wakati wa kiufundi nje ya ishara za kiundo, na unipe kitu kama hiki na kisha tutapitia Bibliarobics.

Sawa, hebu tufungue kwa neno la maombi, na kisha tutaingia kwenye hotuba ya leo. *Baba tunakushukuru kwa wema wako na wema kwetu, na haswa katika darasa hili kwa kuturuhusu kusoma, kusoma, na kutafakari juu ya neno lako. Tunaomba utusaidie leo tunapoingia katika baadhi ya maelezo Mwanzo 1. Tusaidie tusipotee mbali na kile ulichofanya katika Uumbaji, ili tusipoteze mtazamo katikati ya maelezo yote tunayopitia, ili tusipoteze mtazamo wa ukuu wako na ukuu wako. Kwa maana tunatambua kwamba mbingu zinatangaza utukufu wako. Tunaomba kwamba utusaidie kwa macho yetu, kwa akili zetu kuona utukufu wako na hata katika siku hii kutembea katika nuru ya utukufu wa*

Mwanao ambaye alitupenda na kutoa maisha yake kwa niaba yetu. Kwa hivyo ni kwa jina lake tunaomba, kwa jina la Kristo, Amina.

Mapitio [5:58-7:51]

Mara ya mwisho tulipokuwa tukizungumza na hadi sasa katika kozi, wacha nifanye muhtasari wa kozi nzima. Tulianza mwanzoni kujaribu kuonyesha kwamba kuna sababu kwa nini watu wanaamini uwepo wa Mungu. Kwa hivyo tulipitia uthibitisho mbalimbali wa kuwepo kwa Mungu. Sio kwamba wanathibitisha mambo 100%, lakini kwamba kuna sababu za kuamini uwepo wa Mungu. Sasa, mara tu tunapokuwa na Mungu, basi Mungu amesema. Mchakato wa Mungu kuzungumza ni mchakato unaoitwa, ni neno gani linalotumika wakati Mungu anazungumza? **Maongozi**. Mungu huwatia moyo manabii. Kwa hivyo Mungu anazungumza na manabii na tunaiita msukumo.

Sasa baada ya Mungu kuwaongoza manabii na kusema na manabii basi nini kinatokea kwa watu wa Mungu? Watu wa Mungu wanakusanya vitabu. Sasa mkusanyiko wa vitabu unachukua zaidi ya miaka elfu moja. Musa aliiandika 1400 KK, Malaki anaandika mnamo 400 KK. Kuna pengo la miaka elfu moja hapo, kwa hivyo watu wa Kiyahudi wanakusanya neno la Mungu kwa muda mrefu. Wanaikusanya na kuiweka katika sehemu mbalimbali takatifu. Je, watu wengine huingia na kujaribu kuharibu neno la Mungu? Wababeli wanaingia; wanachoma kila kitu, aina hiyo ya uharibifu. Kwa hivyo Wayahudi wanafanya kazi na hiyo, vitabu vinakusanywa. Mchakato huo wa kukusanya vitabu vyenye mamlaka unaitwa **Kutangazwa mtakatifu**. Kwa hivyo una mchakato wa kutangazwa kuwa mtakatifu ambao ni ukusanyaji na uidhinishaji wa vitabu vyenye mamlaka. Baada ya vitabu kukusanywa wanahitaji kufanya nini? Nini kinahitaji kutokea baadaye? Lazima zinakiliwe tena na tena. Hiyo inaitwa mchakato wa maambukizi. **Maambukizi** inanakiliwa vitabu kutoka kizazi kimoja hadi kingine. Katika mchakato wa kunakili je, waandishi hufanya makosa? Ulipokuwa waandishi kwenye vifaa vya Vannoy, au Putnam, au Mathewson ulifanya makosa? Ndio, ndiyo sababu una mhariri. Kwa hivyo, ndio, waandishi hufanya makosa, na wanafanya makosa kwa sababu ni waovu? Hapana, wanafanya makosa kwa sababu wao ni wanadamu. Walijaribu kufanya kadiri wawezavyo.

Mchakato wa Tafsiri [7:52-9:38]

Sasa baada ya waandishi kunakili neno la Mungu kwa miaka 2000 lazima litafsiriwe kutoka kwa lugha gani? Lazima iwe **Kutafsiriwa** kutoka kwa Kiebrania, Kiaramu, na Kigiriki hadi Kiingereza, ili tuweze kuisoma. Utaratibu huo unaitwa mchakato wa tafsiri. Ninataka kuangalia mchakato wa tafsiri leo. Je, kitu kinaweza kupotea katika tafsiri? Samahani ikiwa tunatumia kichwa cha sinema, lakini je, kuna kitu kinaweza kupotea katika tafsiri? Acha nionyeshe tu: mvulana anasema kitu kwa msichana, msichana anasema kitu kwa mvulana, swali, amepotea katika tafsiri? Kwa hivyo nyote mnajua ninachozungumza. Sasa unaweka hiyo kwa Kiebrania. Kwa hivyo tulicho nacho ni kitu kama hiki na tutaweka hii, na tutazingatia tafsiri leo, kwenda kati ya lugha tofauti. Je, matoleo tofauti na matoleo kwa kila matoleo hutafsiri mambo tofauti? Je, wana nadharia tofauti za jinsi wanavyofanya tafsiri? Kwa hivyo kile ningependa kufanya leo ni kupitia nadharia tofauti za tafsiri. Halafu nataka kukuonyesha zingine tofauti na kisha nataka kuruka katika kufanya kitabu cha Mwanzo sura ya 1 leo, au angalau kuanza juu ya hilo.

Kwa hivyo hapa ndipo tulipokuwa mara ya mwisho. Hapa kuna michakato ya msukumo, kutangazwa kuwa mtakatifu, usambazaji, na tafsiri. Huu ndio mchakato kimsingi kutoka kwa Mungu hadi kwetu na nadhani tulizungumza juu ya mara hiyo ya mwisho. Sasa ninachotaka kufanya wakati huu ni kufanya kazi kidogo juu ya tafsiri.

Nadharia ya tafsiri: makosa katika tafsiri Mithali 26:23 [KJV] [9:39-16:39]

Je, kuna njia tofauti za kutafsiri? Ni ipi bora zaidi? Kwa hivyo kutakuwa na nadharia tofauti. Ni ipi bora, kwa nini tunanunua kwa njia gani? Je, watafsiri huwa wanafanya makosa? Wacha tuiweke mbele. Je, watafsiri huwa wanafanya makosa? Nani anatumia King James Version hapa? Je, kuna mtu wa King James? Hapa kuna kosa katika King James Version yako. Sasa unasema, "Hildebrandt unatoka kwa nguvu sana." Hili ni kosa, ni makosa. Sasa, kwa njia, ninaheshimu sana King James Version? Ndio, lakini swali ni: Je, ni kamili? Jibu ni: Hapana. Hapa kuna mfano katika Mithali sura ya 26 mstari wa 23 inasema katika King James Version [KJV], "Midomo inayowaka na moyo mwovu ni kama sufuria." unajua sufuria ni nini? Katika Israeli walitengeneza sufuria

hizi kutoka kwa udongo, sufuria za udongo, na nini kinatokea kwa sufuria za udongo baada ya muda? Ndiyo, sufuria za udongo huvunjwa. Kwa hivyo una vipande hivi vya sufuria ambavyo ni vipande vya ufinyanzi vilivyovunjwa. Kwa hivyo "midomo inayowaka na moyo mbaya ni kama sufuria," kipande cha ufinyanzi kilichofunikwa na uchafu wa fedha. Uchafu wa fedha, uchafu wa fedha ni nini? Hatufanyi hivyo.

Unapotaka kusafisha chuma unafanya nini nayo, dhahabu au fedha? Je, unaiweka kwenye moto na kisha aina ya Bubble na kuyeyusha na kisha crud huinuka juu. Unafanya nini na vitu vinavyokuja juu? Unaondoa crud zote zilizo juu. Je, hiyo inasafisha chuma chako?

Lazima ufanye mchakato mara nyingi na uendeleo kufuta vitu vibaya, au uchafu, mbali.

Kwa hivyo hiyo ni uchafu wa fedha. Ni mbaya unaondoa uchafu na unaiweka kwenye sufuria. Unaweka madota ya fedha kwenye sufuria, hiyo inasikika kuwa isiyo ya kawaida.

Watafsiri wa King James, kwanza kabisa, walitafsiri lini? 1611. Ni nini kilikuwa kikiendelea ulimwenguni mnamo 1611? Karibu 1620, ni nini kilikuwa kikitokea Amerika?

Kulikuwa na mvulana anayeitwa William Bradford. Kuna mtu yeyote

anayekumbuka William Bradford akija na kuanzisha shamba la Plymouth? Mnamo Juni

1620, ndivyo walivyokuwa wakizungumza miaka tisa baada ya King James Version

kutafsiriwa. Kwa njia shamba la Plymouth, hiyo ni muda mrefu uliopita? Kwa hivyo

hii ni ya zamani na je, watafsiri wa King James wote walikuwa wataalam wa Kiebrania?

Ndio, watafsiri wengi walikuwa wataalam wa Kiebrania. Swali, je, walijua kila kitu

kuhusu Kiebrania? La. Watafsiri wa King James wanatuambia katika utangulizi,

waziwazi, walikiri kwamba hatukujua baadhi ya maneno ya Kiebrania. Neno hili "uchafu

wa fedha" linatumika mara moja tu katika Biblia. Kuna shida gani na hiyo? Maana

imedhamiriwa na nini? Ni nini huamua maana? Nimesema karibu mara hamsini angalau.

Ni nini huamua maana ya neno? Mukstadha. Kuna shida gani wakati neno linatumiwa

mar moja tu? Je, una shida kuanzisha mukstadha? Neno hili linatumika mara moja tu.

Kwa hivyo watafsiri wa King James, walikwenda kwa watu wengine wa Kiyahudi.

Walisema neno hili linamaanisha nini? Na juu ya Wayahudi wengine walisema hivi na

wakaenda kwa Wayahudi wengine. Hiyo inamaanisha nini? Waliwaambia kitu tofauti

kabisa. Waliishia na maana hizi zote tofauti. Jibu lao lilikuwa nini kwa neno hili

lilimaanisha nini? Hawakujua pia. Huo ndio ukweli wa uaminifu. Watafsiri wa King James walisema "tulifanya kadiri tuwezavyo. Tuliangalia katika kamusi zetu bora, tuliangalia watu wetu bora, na hakuna mtu aliyejua ni nini baadhi ya maneno haya. Maneno haya ya Kiebrania ni maneno adimu." Sasa unasema, Hildebrandt unajuaje kuwa hiyo ni mbaya? Kweli, hapo zamani za kale kaskazini mwa Israeli, hii ni kaskazini mwa Israeli maili 56-70, kuna mahali paitwapo Ugarit. Iko juu ya Lebanon - Ugarit. Walipata mahali hapa paitwapo Ugarit. Kuna lugha inayoitwa Ugaritic. Kwa hivyo nimekuwa na fursa mbaya ya kujifunza Kiugaritiki. Walipata vidonge 20,000 kati ya hivi kutoka Ugarit. Zinaanzia karibu 1200 KK. Kiugaritiki ni lugha dada ya Kiebrania. Je, hiyo inasaidia sana? Ikiwa unajua Kihispania unaweza kughushi Kireno? Nilichukua mwaka mzima wa Ugaritic na nyakati zingine kuwa na hii kwenye mkanda kunanisumbua sana kwa sababu profesa wangu labda atapata kesi yangu, lakini nilichukua Ugaritic ya mwaka mmoja. Ukweli wa kweli ni kwamba nilighushi mwaka. Nilisoma Kiugaritiki kama ilivyokuwa Kiebrania. Kwa maneno mengine, nilijua Kiebrania, kwa hivyo nilichofanya ni kuchukua Kiugaritiki na niliposoma Kiugaritiki niliisoma tu kama ni Kiebrania. Nilisoma mwaka mzima kwa njia hiyo. Mwisho wa mwaka nilikwenda kwa profesa wangu kama mzaha kwa sababu nilipata alama nzuri darasani, na nikamwambia, niliisoma tu kama ni Kiebrania. Akasema, "Ndio, kwa sababu ni lugha dada, maneno mengi yanafanana sana." Kwa hivyo niliweza kuondokana na mwaka kama huo.

Sasa, wacha nirudi hapa. Nadhani ni neno gani linalojitokeza katika maandishi ya Ugaritic? Neno hili, neno hili la "uchafu" ambalo hatujui kwa Kiebrania linatokea kwa Kiugaritiki. Inamaanisha nini, na sina hakika ikiwa nina tafsiri hapa, hapana sina. Inamaanisha nini ni nini unaweka kwenye sufuria? Kwa kawaida kwenye sufuria unaweka glaze juu yake. Neno ambalo tumepata kutoka kwa Ugaritic ambalo linatumiwa hapa linamaanisha kuwa sufuria ina glazing juu yake. Imeangaziwa, ni hayo tu, ni glaze. Sasa, kwa njia, hiyo ina maana katika muktadha huu kwamba imeangaziwa? Ndio, kwamba hii ndio unayoweka kwenye sufuria. Anachosema ni kwamba una maneno ya bidii na moyo mbaya, ni kama glaze kwenye sufuria ya matope. Unaona hiyo? Glaze yote ni nzuri, lakini iko kwenye sufuria ya matope. Maneno ya bidii

yenye moyo mbaya, ni kama glaze, glaze nzuri sana, kwenye sufuria ya matope - kama kuweka fimbo ya mdomo juu ya nguruwe. Kwa hivyo hilo ndilo neno hili, sasa tunajua maana yake. Unasema, "Kweli, watafsiri wa King James Version, walipaswa kujua vizuri zaidi." Kwa nini hawakuweza kujua vizuri zaidi? Kwa sababu Ugarit ilipatikana tu mnamo 1948, na ilikuwa kusema ukweli katika miaka ya 1950 na 60 kabla ya mtu yeyote hata kutafsiri maandishi haya vizuri sana. Kwa hivyo ninachopendekeza ni wakati watu wa King James walitafsiri, hakukuwa na njia ambayo wangeweza kujua neno hilo linamaanisha nini, lilipatikana tu katika miaka 70 iliyopita. Kwa hivyo watafsiri wa King James walikuwa waovu? La. Wao tulifanya kadiri wawezavyo na 1611. Mambo yalikuwa tofauti sana wakati huo na kusema kweli kwako, tunajua vizuri zaidi sasa. Kwa hivyo hiyo ni sababu moja ya harakati kutoka kwa King James Version, kwani tunajua vizuri sasa baadhi ya maneno haya yanamaanisha nini, kwa sababu tuna baadhi ya lugha hizi zinazojulikana ambazo hutusaidia kuelewa jinsi ya kutafsiri.

Tatizo la Lugha ya Kizamani [16:40-18:07]

Kwa hivyo sasa hapa kuna nyingine. Je, lugha ya Kiingereza imebadilika katika miaka 400 iliyopita? Hapa kuna 2 Wakorintho 8: 1 inasema hii, "Tunawafanya kwa akili ya neema ya Mungu." Sasa, nakuuliza, umefanya mtu yeyote kuwa na akili hivi karibuni? Umesema, "Jamani, nimemaliza kufanya akili. Umefanya mtu yeyote kusema? Je, tunazungumza hivi?" "Ninakufanyia awali." Ni lini mara ya mwisho ulisema, "Ninakufanyia akili?" Sasa, basi unauliza swali linalofuata: hii inazungumzia nini ulimwenguni? "Ninakufanyia awali." Hiyo inamaanisha nini ulimwenguni? Vipi ikiwa nitatafsiri hivi: "Nataka ufikirie juu ya neema ya Mungu." Je, hiyo ina maana nzuri? "Nataka ufikirie." Kuna mtu yeyote mjanja hapa? Mtu anatikisa kichwa. Ninapenda watu wajanja; unaweza kunipa huzuni nayo, kwa sababu ninafurahiya kubishana. "Ninafanya kwa akili" ilikuwa "Nataka ufikirie juu ya neema ya Mungu." Sasa, kwa njia, labda tunapaswa kutafsiri hii tofauti leo kuliko ilivyotafsiriwa miaka 400 iliyopita? Kwa sababu hatufanyi watu wengi kuwa na akili tena. Lakini tunataka watu wafikirie na kwa hivyo tunafanya kama, 'Nataka kufikiria.' Kwa hivyo lugha ya Kiingereza imebadilika.

Nadharia za Tafsiri [18:08-26:47]

Sasa hapa kuna nadharia tatu au nne za tafsiri. Hapa kuna nadharia ya kwanza ya tafsiri. Una neno katika lugha hii na una neno katika lugha hii. Kwa hivyo wewe kuchukua neno katika lugha hii, na unatafsiri kwa neno katika lugha hii; **neno kwa neno, halisi** Tafsiri. Neno moja katika lugha hii, neno moja katika lugha hiyo, neno moja hapo, neno moja hapa, na ndivyo unavyotafsiri. Sasa nataka ufikirie juu ya hilo. Je, lugha yoyote inalingana neno kwa neno? Neno hili daima linamaanisha hii katika lugha hii. Ikiwa kwa lugha yetu wenyewe, hata ikiwa nilikuambia kwa Kiingereza cha Boston, "ca yetu", "tulienda kwa ca yetu." "Ca yetu" inamaanisha nini huko Boston? "CA" inamaanisha kwa wengi wetu, "gari." "GARI" na "r" mwishoni. Sasa shida ni nini? Unaposema "ca," sasa umenifanya niseme. Ninaposema "gari," unajua ikiwa ninazungumza juu ya gari la reli? Je, gari la reli ni tofauti na gari, gari? Qarqar. Je, kuna mtu yeyote anayejua kuhusu vita vya Qarqar? Hata hivyo, una "gari," kama ile niliyoingia. Halafu una "gari" kama wakati mjukuu wangu alikuwa amekwisha na alikuwa akicheza na gari la kuchezea. Je, gari la kuchezea ni tofauti na gari halisi, tofauti na gari la treni? Kwa maneno mengine, unaweza kuchukua neno moja katika lugha moja na kila wakati kutafsiri kwa njia nyingine, je, hiyo inafanya kazi? Je, lugha zinajipanga kama hiyo moja kwa moja? Hapana, hawajipangi kwa njia hiyo. Kwa hivyo hii ni neno kwa neno. Ni nadharia yenye dosari, kwa sababu lugha hazifanyi kazi hivyo.

Sasa, kwa njia, unapenda neno kwa neno halisi ingawa kwa sababu ni nzuri sana? Ikiwa unaweza kuzipata moja kwa moja, ni rahisi sana na unajua unataka kufanya hivyo. Kwa hivyo nadhani ninachosema ni, nenda kwa neno kwa neno kadri uwezavyo, lakini hiyo itavunjika mwishowe? Ndio, ni tofauti, na shida anayoibua ni kwamba anatafsiri kutoka Kireno hadi Kiingereza kwa wimbo. Sasa kuna shida gani na wimbo? Je, wimbo ni wa kishairi zaidi? Je, mashairi yatakuwa magumu zaidi kuliko kuendesha simulizi tu? Unapokuwa na mashairi, maneno ya kishairi hayaji tu. Niamini, nimejaribu hii, sitaki kukuambia ni masaa mangapi nimetumia mamia ya masaa kujaribu kutafsiri mashairi ya Kiebrania kwa Kiingereza. Ni nzuri kwa Kiebrania lakini inakuja kwa Kiingereza na siwezi kuibadilisha kuwa mashairi kwa Kiingereza. Hiyo inakatisha tamaa sana kwangu. Nimejaribu, nimetumia masaa, nimetumia angalau masaa 10 kwenye aya

moja kujaribu kuifanya na sikuweza kuipata sawa. Hiyo imekuwa ikiniudhi sana. Kwa hivyo mashairi huongeza mwelekeo mwingine kabisa kati ya lugha? Kwa hivyo neno kwa neno halisi, tunapenda hii? Je, hii ni njia nzuri ikiwa unaweza kuepukana nayo? Hii ni nzuri ikiwa unaweza kuifanya, lakini haifanyi kazi hivyo kila wakati. Kwa hivyo basi wana kile kinachoitwa halisi iliyorekebishwa. A **Imerekebishwa halisi** ni kuichukulia kihalisi uwezavyo, neno kwa neno, lakini wakati fulani hiyo itavunjika. Wakati mwingine, itavunjika. Kwa hivyo unafanya maana halisi iliyobadilishwa nenda neno kwa neno, lakini wakati hiyo haifanyi kazi lazima utoe dhamana.

Sasa, hapa kuna nadharia tofauti kabisa. Inaitwa **usawa wa nguvu**. Sasa kile usawa wa nguvu hufanya ni kwamba haitafsiri neno kwa neno. Kile ambacho usawa wa nguvu hufanya ni kutafsiri nini?--maana-kwa-maana. Je, hiyo ni tofauti sana na neno kwa neno? Kwa hivyo, kwa mfano, nafikiria neno *hesed* kwa Kiebrania. Nini *hesed* Maana? Unauliza, "Hildebrandt hiyo inamaanisha nini? Umetafsiri ni njia ngapi tofauti katika maisha yako?" Nilipokuwa mdogo nilitafsiri *hesed* kama "upendo." Kwa hivyo nilitafsiri "upendo." Unasema, "Ah, hiyo ni nzuri, 'upendo.'" Lakini basi baada ya kufanya hivyo kwa muda unagundua kuwa sivyo *hesed* inamaanisha haswa. *Hesed* inamaanisha zaidi kama, unasema, kwa nini tusitumie NIV tu? NIV inatafsiri "upendo thabiti." Sasa "upendo thabiti" ni tofauti kidogo na "upendo"? "Upendo thabiti," halafu unasema sipendi neno "thabiti." Inaonekana kama sijui, kwa hivyo basi nilitafsiri neno "upendo mwaminifu." Ukiangalia kwenye DASV nilifanya "upendo mwaminifu" hapo. Sasa, kwa njia, je, "upendo mwaminifu" ni tofauti na "upendo thabiti"? Je, kuna kufanana kidogo kati ya "upendo thabiti" na "upendo mwaminifu"? Je, upendo mwaminifu una wazo la labda agano au mkataba kwamba wewe ni mwaminifu kwa mtu? Na kwa hivyo napenda upendo mwaminifu bora. Kisha unasema, "kumbuka uliporudi Chuo cha Grace na ukasema ulikuwa ukitafsiri "upendo mkaidi." Sasa ni "upendo mkaidi" tofauti tena, lakini unaona ninachosema? Je, ina kitu cha hiyo katika upendo mwaminifu? Ninapenda maneno "upendo mkaidi," na nilifanya hivyo kwa muda, lakini basi shida ilikuwa nini? Nilianza kutambua, kwa watu wengi, je, "mkaidi" ni chanya au hasi? Hasi. Kwa hivyo basi nilifikiria, najua ninachomaanisha kwa "upendo mkaidi" na lakini haifanyi kazi

kwani ni hasi kwa watu wengi, kwa hivyo niliacha "ukaidi" na hapo ndipo nilipoenda kwa "upendo mwaminifu." Unaona ninachosema? Kwa hivyo ni nini *hesed* Maana? Na jibu ni: Sijui. Upendo, upendo wa agano, upendo mwaminifu, upendo thabiti, upendo mkaidi, fadhili, unajua ninachosema? Ina maoni haya yote, na kwa hivyo neno ni neno la multiplex. Ninapoenda kutafsiri kwa Kiingereza, ni ngumu zaidi kuliko ninavyoweza kuipata kwa neno moja au mawili ya Kiingereza. Usawa wa nguvu ni unajaribu kufanya maana-kwa-maana, unajaribu kuchukua maana ya hii na unajaribu kuweka maana hapo.

Halafu mwishowe, ndio ninayoiita "**Maoni yaliyosahihishwa kisiasa**" ya tafsiri. Sasa ni nini maoni yaliyosahihishwa kisiasa? TNIV, Today's New International, walichapisha hiyo, nadhani ilikuwa Uingereza. Kwa ujumla, ni nini kinachosahihishwa kisiasa? Jinsia ni moja wapo ya mambo makubwa ambayo watajaribu kusahihisha kisiasa? Nilikuwa kwenye mkutano walipoanzisha NRSV, Toleo Jipya la Kawaida Lililorekebisha. Bruce Metzger alikuwa huko juu, yeye ni bwana mzee, mcha Mungu kutoka Princeton, labda katika miaka ya tisini sasa. Kwa hivyo imekuwa muda mrefu tangu nimuone, natumai yuko sawa. Metzger alikuwa akianzisha NRSV na mmoja wa watafsiri wanawake aliinuka na alikuwa akiikashifu NRSV kwa sababu katika NRSV bado wanatafsiri Mungu kama "yeye." Alichukizwa sana kwamba Biblia ingetafsiri Mungu kama "yeye," kwa sababu hiyo ni ya kipekee ya kijinsia. Haijumuishi wanawake na kwa hivyo ni mbaya wanamwita Mungu "yeye." Alikuwa akienda na kuondoka kwenye mambo haya yote. Metzger alikuwa amekaa tu pale, na nakumbuka, ana viwiko vyake kwenye meza hii, na mwanamke huyu anaenda kwa "yeye Mungu," na Metzger ana kichwa chake kama hiki na amekaa tu akitikisa kichwa. Ana wasomi elfu moja huko nje; Metzger anaenda hivi. Je, alikuwa na shoka la kusaga? Je, nyinyi mmewahi kuona usomaji wa vegan wa kitabu cha Ayubu? Sitanii wewe, niko mbaya sana, kuna usomaji wa vegan kwa kitabu cha Ayubu. Kwa hivyo hata hivyo, ninachosema ni je, watu tofauti wana ajenda tofauti za kisiasa leo? Je, wanaweza kusoma ajenda zao za kisiasa katika jinsi zinavyotafsiri? Ndiyo. Sasa, swali, unapenda hiyo au haupendi hivyo? Kweli, sipendi kwa sababu mimi ni mzee nadhani, lakini nyinyi labda hata hamoni tofauti. Kwa sababu ninawezaje kusema, nyinyi mmezama katika mambo haya ya PC tangu wakati

mlipoenda shule ya chekechea, amini usiamini. Kwa hivyo ninachosema ni, kuwa mwangalifu juu ya tafsiri sahihi za kisiasa. Hiyo inanisumbua. Wakati mtu ana ajenda ambayo anajaribu kusoma katika Maandiko, nina shida na hilo. Sijaribu kusoma katika Maandiko. Badala yake ninajaribu kusikiliza Maandiko. La *Elohim* ni mwisho wa kiume. Ni yeye. Sawa, kwa hivyo unajua sasa, sitaki kuingia kwenye majadiliano ya kifalsafa, unajua na jinsia ya Mungu. Hiyo ni kwa wakati mwingine. Ninachojaribu kusema ni wakati unafanya kazi na tafsiri; lazima ufanye kazi na kile waandishi wa asili walimaanisha na kile walichoandika. Kwa hivyo lazima tufanye kazi na hilo. Kuna mjadala mkubwa kati ya dhamira ya asili ya mwandishi na hermeneutics ya hivi karibuni ya majibu ya msomaji.

Mithali 10: 5 Tafsiri [26:48-28:30]

Wacha tuchukue mfano, na tuangalie Mithali sura ya 10 mstari wa 5, na ninachotaka kufanya ni kupitia tafsiri tofauti na kujaribu kucheza na hii na kufurahiya. Kwa hivyo tafsiri nzuri zaidi na hii ndio bora zaidi ambayo nilipendekeza sana ni hii hapa. Unaona jinsi hiyo ilivyo nzuri? Sasa isikilize. Sikiliza. *'Oger Baqqayitz Ben Maskil, Nirdam Baqqatzir Ben Mevish*. [Kiebrania] Unaona jinsi hiyo inavyosikika kuwa nzuri? Hiyo ni Kiebrania. Kwa njia, unaweza kuona *Baqq* Hapa? Unaona *Baqq* Huko? Unaona jinsi anavyocheza na sauti? *Baqq*, *Baqq*--Unaona jinsi hiyo inavyoendelea? Unaona hii hapa?--*Ben*. Kuna mtu yeyote hapa anayeitwa Benjamin hapa? *Ben* Hili ndilo jina lako. Unaona, kwa njia, unaingia hapa mara mbili, *Ben* Na *Ben*. Unaona jinsi inavyorudiwa? Kwa njia, unaona jinsi hii yote huanza na *Mem* na sauti ya "m"? "M," na unaona hii ni "sh," "sh, (Ambayo)" "s (ש)" unaona jinsi herufi hizi mbili zinafanana? Je, anacheza kwa sauti? Kwa hivyo anacheza na sauti. Swali, unaweza kuchukua sauti basi kwa Kiingereza na kucheza na sauti? Haifanyi kazi kwa Kiingereza. Nimejaribu, niamini. Hii ni nzuri kwa njia, unaona Waebrania wanasoma hivi kila wakati. Nyinyi daima mnasoma nyuma. Kulia?

KJV: Toleo la King James (1611) [28:31- 30:27]

Sasa jaribu hii, hii ni tafsiri ya Kiingereza iliyofanywa na tafsiri ya King James

mnamo 1611, iliyosasishwa mwishoni mwa miaka ya 1880 na sasa una New King James ambayo ilifanywa miaka michache iliyopita. Lakini toleo la King James lilisasishwa katika miaka ya 1880, na KJV ya kawaida sio toleo la 1611. Ni toleo la 1880. Lakini hata hivyo, huyu ni King James 1611, "Yeye anayekusanyika katika majira ya joto ni mwana mwenye hekima." Je, yeyote kati yenu "hukusanyika"? Sasa, swali, Mara tu unapoonaa hii, hii ni katika hali ya kizamani? Kwa njia, unaelewa hilo? Ndio, unaelewa kuwa ina "eth" mwishoni. Sasa huwa huoni hii, tumezoea zaidi "et" kuliko "eth." "Lakini yeye aliyelala," "amelala," fanya yeyote kati yenu "analala" katika darasa langu, bora sivyo. Kwa hivyo hakuna usingizi wewe. "Lakini yule aliyelala." Hatusemi "kulala." Tunasema nini? Kulala. Ndio, tunaweka tu "s" mwishoni. "Yeye alaaye katika mavuno ni mwana anayeaiibusha." Ni wazi, ndivyo unavyoweza kutafsiri hiyo? Usingefanya hivyo sawa? Unaweza kuielewa? Ndiyo, unaweza kuielewa. King James ina uzuri fulani kwake. Kusema kweli napenda KJV, lakini lugha ni ya kizamani. Lazima uzingatie hilo. KJV ilikuwa moja wapo ya tafsiri bora zaidi za kushangaza kuwahi kufanywa na ndio sababu ilidumu kwa miaka mia tatu/nne na ndio sababu watu bado wanaitumia leo kwa sababu ni ya kushangaza sana.

NASV: Toleo Jipya la Kawaida la Amerika [30:28-31:30]

Sasa, ninayo, nitakuonyesha zingine. Hii ni KJV na tuendeleo. Hapa kuna NASV. Kiwango Kipya cha Amerika kilikuwa jaribio la kwenda neno kwa neno halisi - neno kwa Kiebrania, neno kwa Kiingereza, nk. Hivi ndivyo wanavyojaribu kuifanya hapa, "Yeye anayekusanyika katika majira ya joto." Sasa, kwa njia, tunapenda neno "hukusanya" bora kuliko "kukusanya"? Ndio, kwa hivyo hiyo ni bora, hiyo ni uboreshaji. "Anayekusanyika wakati wa kiangazi ni mwana anayetenda kwa hekima." Sasa kwa njia ni "mwana anayetenda kwa busara," ni ndefu sana? "Lakini alaye," sasa hii ni uboreshaji pia, "Anayelala wakati wa mavuno ni mwana anayetenda kwa aiibu." Hii ni dhahiri na wazi katika maana yake? Kwanza kabisa, ndio, tunaelewa. Inafanya iwe wazi kabisa. Kwa hivyo hii ni nzuri. Je, wamefanya maboresho hapa na "hukusanya," "kulala"? Je, wamefanya maboresho? Je, wamerefusha "mwana anayetenda bila aiibu"? Je, wametoa hiyo? Je, mashairi ni mafupi na mafupi au marefu na ya maneno?

NIV: Toleo Jipya la Kimataifa [31:31-35:05]

Sasa nataka kuweka NIV huko juu ili uweze kuona tofauti. NIV inasema, "Yeye anayekusanya mazao." Sasa kwa njia, "mazao" yanatoka wapi? Watafsiri wa NIV, unatambua watafsiri hao wa NIV waliongeza neno hilo huko? Neno "mazao" haliko katika Kiebrania. Waliongeza kwa Maandiko. Je, hiyo ni habari mbaya? Waliongeza kwa Maandiko. Unaona hiyo? Sasa NIV ilifanya nani? Unasema Hildebrandt si ulisema kwamba Dk. Wilson alifanya hivyo? Alifanya kazi juu ya Isaya sio katika Mithali, na kwa njia ambayo nimekuambia juu ya Dk Wilson sivyo? Una "hivi asema Bwana," hiyo ni kama, nzuri, dhahabu sawa. Dk. Wilson anasema na ni vizuri kwenda. Unajua ninachosema. Sasa kwa nini waliweka neno "mazao" huko? Kwa umakini waliongeza neno "mazao," "Yeye anayekusanya mazao." Kwa nini waliweka neno hilo mazao huko? [Jibu la mwanafunzi] Hiyo ilikuwa nzuri sana. Ndiyo. Katika Kiingereza cha leo tunapokusanyika, "Yeye anayekusanya," tunauliza hukusanya nini? Swali letu linalofuata ni nini. "Yeye anayekusanyika katika majira ya joto," tunaweza kusema anakusanya nini? Je, utakusanya marumaru? Je, utakusanya mchanga? Utakusanya nini? Inaposema "mazao" ndivyo ilivyomaanisha hapo awali? Je, hilo ndilo maana ya neno, "qatzir"? "Kukusanya mazao" Lakini kwa kweli katika jamii ya kilimo, ungesema "hukusanya" na ungeiunganisha na mavuno ndio inamaanisha wazi. Lakini katika siku zetu je, "hukusanya" ni dhahiri? Hapana, kwa hivyo wanaweka wazi kwa kusema "hukusanya mazao." Je, hiyo inasaidia? Je, hiyo inatusaidia kwa sababu hatuishi katika jamii ya kilimo? Kwa hivyo "mazao" yanasaidia. Sasa, kwa njia, ndivyo ilivyomaanisha hapo awali? Hiyo ndio ilimaanisha hapo awali. Je, neno "mazao" liko katika Kiebrania? Hapana, sivyo, lakini imeingizwa katika neno "anayekusanya," bila shaka, unakusanya mazao. Kwa hivyo unaona kinachoendelea huko kidogo? "Yeye anayekusanya mazao katika majira ya joto ni mwana mwenye hekima, Yeye anayelala wakati wa mavuno ni mwana wa aibu." Je, unamwona huyu "mwana mwenye hekima"? Je, "mwana mwenye hekima" [NIV] ni tofauti na "mwana anayetenda kwa hekima" [NASV]? Je, NASV ni ndefu na imechorwa? Sasa, nakuuliza katika Methali, je, Methali inapaswa kuwa ndefu na iliyochorwa, au Methali inapaswa kuwa ya kupendeza na ya punchy? "Kushona kwa

wakati huokoa tisa." Au Methali inapaswa kuwa sentensi ndefu? Je, Methali inapaswa kuwa fupi, crisp, pithy, na kwa uhakika? Je, huyu "mwana anayetenda kwa hekima" anavutwa? Au "mwana mwenye hekima" ni mfupi na kwa uhakika? Kwa hivyo hii inafaa Mithali na wazo la aina ya Methali? Je, aina hii ya fasihi inafanya kuwa ngumu zaidi? "Mwana mwenye aibu," badala ya "mwana anayetenda kwa aibu." Unaona ninachosema? Kwa hivyo swali: je, ninapenda tafsiri hii ya NIV bora kuliko NASV hii? Mimi binafsi naipenda. Huyu ana ngumi kwake. Fupi kama Mithali ingawa inaongeza "mazao" hapa kusaidia katika sura ya asili ya kilimo na kisha "mwana wa aibu" tena akipiga ngumi, akimpinga "mwana mwenye busara" na "mwana mwenye aibu hulala wakati wa mavuno." Kwa njia, hii inazungumzia chuo kikuu? Ndiyo.

NLT: Tafsiri Mpya ya Kuishi [35:06-39:55]

Sasa wacha tuende kwa tofauti. Huyu anaitwa *Tafsiri Mpya ya Kuishi* na katika kitabu cha Mithali, *Tafsiri Mpya ya Kuishi* Kuna kila aina ya matatizo. Kwa hivyo wacha tuangalie baadhi yao. "Kijana mwenye busara," sasa mara tu unapoonna kwamba kuna kitu kimebadilika? "Kijana mwenye busara." Wengine wote walisema nini? "Mwana" mwenye busara. Je, kila mtu anaona hivyo? Wameondoa jinsia na kuweka ujana badala ya mtoto ili isiwe jinsia ya kipekee na "mwana." Ilifanyika kwa sababu hiyo? Jibu ni: Ndio, ilifanywa kwa sababu hiyo haswa. Je, kuna mtu alisahihisha kurasa akiwaambia hiyo haikuwa njia sahihi ya kuifanya? Ndiyo. Je, mapendekezo ya mtu huyo yalipuuzwa? Ndiyo. Unapopoteza, unafanya nini? Unalalamika na ndivyo ninavyofanya. Kwa hivyo hata hivyo, bado inanisumbua. "Msikilize mwanangu maagizo ya baba yako." Je, hiyo haionekani tofauti sana na "sikiliza mtoto wangu kwa maagizo ya baba yako"? Ndiyo. Mwana ana umri gani? Jamaa huyu anajaribu kumfanya mtoto wake asifanye hivyo, nyinyi mnaseje, kuungana au kuungana na mwanamke huyu, na ni mtoto? Sasa sijui nyinyi mnaitaje. Hivi ndivyo ninavyosema, ni baba huyu anayemuonya mtoto wa kiume akimwambia asiwe na chochote. Je, mtoto huyu ni mtoto? Hapana, ni wazi yeye ni mtu mzima mdogo. Kwa hivyo ninachosema ni kutumia neno "mtoto," kwa nini walitumia neno "mtoto" badala ya "mwana"? "Msikilize mwanangu baba yako," "Msikilize mtoto wangu," unaona tofauti ya maana hapo? Nadhani mtu yeyote anaweza kuona tofauti

hapo. Swali: wakati mhariri juu yako anafanya kitu lazima uume ulimi wako na kusema "ndio hivyo." Unapaswa kutulia nyakati zingine? Bado nina hasira juu yake. Nadhani ni makosa lakini hata hivyo, je, nina heshima kwa watu niliotafsiri nao? Mhariri juu yangu, sitakuambia hata majina, lakini je, ninamheshimu mtu huyo? Ndio, sana, ninafurahiya mtu huyo na alinifanya nifahamu. Ananifanya nifikirie na ninamthamini sana, lakini sikukubaliana naye juu ya jambo hili. Kwa hivyo, "Kijana anayelala mbali na saa ya fursa." Subiri, wacha tumalize hii, "kijana mwenye busara hufanya kazi kwa bidii msimu wote wa joto". "Mazao ya mavuno" yako wapi? Je, "mazao ya mavuno" yamekwenda? "Mazao ya mavuno" yamekwenda. Kwa nini walichukua "mazao ya mavuno"? Inasema "inafanya kazi kwa bidii." Je, hiyo ndiyo hoja halisi ya Methali? Je, nyinyi mnahitaji kukusanya mazao, au nyinyi mnahitaji kufanya kazi kwa bidii? Hii inakuambia maana, bila picha ya mavuno ya mazao? Ndiyo. Je, hiyo ni nzuri au mbaya? Ni nini kilitokea kwa sitiari mazao na mavuno? Je, hiyo ni sitiari nzuri ya mavuno na mazao? Ndio, ni, napenda hiyo. Sipendi wanapoondoa sitiari zangu. Sitiari ni tajiri. Lakini je, hii inakusaidia kuelewa hoja ya Methali? Jibu ni, ndiyo. Hii inaiweka sawa usoni mwako, lakini napenda hila, napenda utajiri wa sitiari. Kwa hivyo hii inanisumbua kidogo pia. Lakini naweza kuona uhakika. Hauweki sitiari ndani, unaweka maana ya sitiari ndani. Kwa njia, hiyo inasaidia zaidi kwa watu wanaosoma Biblia? Je, wana uhakika wa kupata hoja sahihi basi? Kwa hivyo kinachotokea ni kufanya kazi na uhakika. Sasa "kijana anayelala saa ya fursa." Ni saa gani ya fursa? Je, ni kwamba unahitaji kuvuna wakati matunda yameiva? Ikiwa unavuna miezi miwili baada ya matunda kuiva, hiyo sio nzuri. Kwa hivyo hii inatupa tena hoja ya Methali bila kutumia taswira ya mavuno? Kwa hivyo hii inatuambia maana, ni tafsiri sawa ya maana zaidi. Kwa hivyo kwa nini anafanya kazi kwa bidii msimu wote wa joto ambao unazua maswali mengine yote. Lakini, kwa njia, je, ninyi wanafunzi wa chuo kikuu, mnafanya kazi zenu nyingi chuoni au wakati wa baridi? Unafanya kazi katika majira ya joto, sivyo? Je, nyinyi mnafanya kazi za majira ya joto? Ndio, kwa hivyo labda ndiyo sababu bado inafaa wakati watu wanafanya kazi wakati wa kiangazi. Lakini angalia, "huleta aibu" juu ya mwana. Je, maana ya Methali iko wazi kweli katika hii bila sitiari? Ndiyo.

Ujumbe wa Eugene Peterson [39:56-43:23]

Hapo zamani za kale, kulikuwa na mvulana anayeitwa Eugene Peterson. Anafundisha nchini Kanada, na unajua jinsi Wakanada walivyo. Kwa hivyo, yeye niwe, nisemeje? Yeye ni mtu mcha Mungu, mcha Mungu ambaye ningemtazama. Simjui kibinafsi, lakini ninamtazama kutokana na kazi aliyofanya na nimesoma baadhi ya kazi zake. Yeye ni mtu mcha Mungu, Mcha Mungu. Je, yeye ni mbunifu sana? Sasa, kuna shida gani na ubunifu? Nitakuambia kwa sababu mimi huwa mbunifu sana mwenyewe kwa pointi. Ni ngumu wakati wewe ni mbunifu, kuna mstari mzuri kati ya ubunifu, sasa sizungumzii juu yake, Eugene Peterson, kuna mstari mzuri kati ya ubunifu na ajabu. Sijawahi kupata mstari. Lakini hata hivyo, yeye, kwa upande mwingine, ni msomi mzuri, msomi wa hali ya juu, na mtu mbunifu, na anakuja na vitu ambavyo unapoisoma unasema, natamani ningetafsiri hivyo. Jamaa huyu ni fikra. Ninachosema ni Eugene Peterson, yuko katika Chuo Kikuu cha Regent huko Vancouver, Canada. Anachukua kitu cha unabii, na wakati wa methali ambao sijaweza kukamata. Kwa hivyo ninamtazama kwa kupendeza. Sasa, itakuwa tofauti, lakini mtu huyu ameikamata. Angalia hii, hii ni tafsiri ya aya hiyo hiyo: "Tengeneza nyasi wakati jua linawaka." Sasa, ni hivyo? Je, ameipata? Je, tunasema "Tengeneza nyasi wakati jua linawaka"? Ana wazo hilo la kufanya kazi kwa bidii wakati wa kiangazi. Anayo, "Tengeneza nyasi wakati jua linawaka, hiyo ni busara. Kwenda kuvua samaki wakati wa mavuno, huo ni ujinga." Sasa, ikiwa ningelazimika kubadilisha neno labda lingekuwa hili. "Mjinga" ni nguvu kweli? Sasa je, Methali ina nguvu kweli? Ndio, lakini nadhani ningepunguza neno hili kivuli tu. Lakini kuna fikra hapa? Je, hii inachukua methali? Unaona hii? "Tengeneza nyasi wakati jua linawaka, hiyo ni busara, nenda uvuvi wakati wa mavuno, huo ni ujinga." Hii ni *Ujumbe* Biblia. Imefanywa na Eugene Peterson. Sasa, wakati ninamheshimu Peterson, yeye ni fikra, shida na mtu mmoja kutafsiri ni, inawezekana kwamba inaweza kuwa gorofa, gorofa, gorofa, fikra, gorofa, gorofa, fikra. Unajua ninachosema? Je, mtu anaweza kuwa fikra katika kila mstari? Je, anafanya hivi kwa kila mstari? Hapana, nilichagua hii, lakini ninachosema ni kwamba atakuwa na mistari hii ambayo unakaa tu na inakufanya utabasamu tu. Unasema tu, "ameipata." Sasa kwa njia, hii ni neno kwa

neni? La. Je, usawa huu ni wa nguvu, maana-kwa-maana? Je, amepata maana ya maana?

Sasa, kwa njia, ni tafsiri gani kati ya hizi utatumia? Je, inawezekana wakati ninataka kutabasamu ninayotumia *Ujumbe* kunifanya nifikirie juu ya maandishi haya kwa njia tofauti na nilivyowahi kufikiria hapo awali? Kwa hivyo ninatumia hii? Je, inawezekana kwamba ninatumia NLT au NIV? Ndiyo. Je, inawezekana kutumia tafsiri tofauti unapokuwa katika hali tofauti na unapofanya mambo tofauti? Ikiwa wewe ni mchungaji anayejaribu kujiandaa kwa mahubiri, je, utatumia kitu cha porini na cha ajabu kama hicho? Au utatumia neno kwa neno zaidi kwa kuanzia? Kwa kweli ikiwa wewe ni mchungaji ambaye anafanya mahubiri, labda ungefanya yote mawili? Ndio, pata hii, je, watu katika kanisa lako wangepata sauti na hii? Ndio, kwa hivyo unajua, inategemea unachojaribu kufanya. Kwa kweli, unachopaswa kufanya ni kusoma Kiebrania asili. Kwa hivyo hapa kuna hitimisho, aina ya picha kubwa.

Mapitio ya mchakato mzima [43:24- 46:32]

Kweli, wacha tupitie mchakato mzima. Je, tuna ushahidi bora wa maandishi leo kuliko ilivyokuwa nayo kwa miaka 2,000? Ndiyo. Ushahidi bora wa maandishi kuliko walivyowahi kuwa nao. Je, mafundisho yoyote makubwa yanaathiriwa na makosa yote ya maandishi? Je, mafundisho yoyote makubwa yameathiriwa kweli? Jibu ni: "Hapana." Hakuna fundisho kuu linaloathiriwa kweli. Unasema, "Ah, Hildebrandt, tumepoteza wakati huu wote na hakuna fundisho linaloathiriwa sana. Lakini ninachojaribu kusema ni kwamba, kujua kwamba maandishi walinakili hii na kwamba kuna makosa ya maandishi husaidia, unaelewa vizuri jinsi tulivyopata Biblia yetu. Hilo ndilo ninalovutiwa nalo, kwamba hakuna mtu anayeonyesha chochote kipya kwako. Tumepitia sasa. Unaona jinsi mambo yanavyoshuka na mahali yanapaswa kuwa. Nataka uwe na maoni halisi ya usafirishaji, nakala ya maandishi, na tafsiri. Katika michakato ya tafsiri nataka tu ufahamu michakato ya tafsiri tofauti na nakala tofauti za maandishi. Kunapaswa kuwa na ujasiri katika neno la Mungu. Faida ni kwamba nyinyi mnaweza kuchukua tafsiri 10 au 15 tofauti kwa Kiingereza ikiwa mnajisikia. Kwa hivyo tunaishi katika mazingira tajiri sana kwa habari leo. Je, kuna mtu yeyote anayetumia Biblia ya Wavu? Je, kuna

mtu yeyote aliyewahi kusikia kuhusu Biblia ya Wavu? Sawa, kuna Biblia kwenye wavu. Imeandaliwa na watu wengine wazuri sana, Dan Wallace na kundi la watu hawa ninaowajua baadhi yao, na ni bora. Inaitwa Biblia ya Wavu. Ninafurahia sana maelezo ya chini, mwongozo wa kujifunza kutoka kwa Biblia hiyo unasaidia sana. Yote iko kwenye mtandao. Nadhani unaweza kuagiza nakala sasa; unaweza kuichapisha kweli.

Kwa hivyo wingi nadhani hoja sio kuzingatia jots na tittles, lakini kuzingatia maana ya Maandiko, na nadhani hiyo ndiyo hoja yangu. Usizingatie sana jots na tittles sana, pointi ndogo, zingatia maana ya Maandiko na maana yake kwa maisha yako. Jinsi Mungu anavyozungumza nawe, na kuwasilisha neno lake kwako kulingana na maana ya Maandiko, badala ya kuzingatia tu maneno na maneno ambayo hutukasirisha tu. Ikiwa Mungu amezungumza nasi na kutuambia mambo mengi, kitabu hiki kinapaswa kuwa moja ya miongozo muhimu zaidi maishani mwako. Swali, ninafurahia kusoma Plato? *Jamhuri*, Ninapenda kusoma Plato. Ikiwa haujawahi kusoma Plato, Plato ni mzuri. Aristotle ni kazi zaidi, lakini Aristotle ni akili ya kimantiki ya hisabati. Ninafurahiya kusoma Aristotle, *Maadili ya Nicomachean* na mambo mengine. Swali, unaposoma Plato, Aristotle, watu wote wakubwa, hii ni nini? [Rejea ya Biblia] Hili ndilo Neno la Mungu. Swali ni tofauti na Plato? Plato alivutia, Charles Dickens anavutia, lakini hili ni neno la Mungu. Kwa hivyo kuna tofauti kubwa basi. Ninawezaje kusema hivi? Hii ni moja ya sababu kwa nini niliwekeza maisha yangu katika kusoma kitabu hiki kwa sababu Mungu amesema. Mungu amezungumza kweli, na ninataka kusikia anachosema. Kwa hivyo hii ni moja ya miongozo muhimu zaidi kwa maisha wakati huo.

Waandishi hufanya makosa [46:33-49:46]

Sasa, je, Mungu alitumia mchakato mbovu katika kuhifadhi neno lake? Ndio alifanya hivyo. Sasa, kwa njia, hili ni suala la maoni yangu. Alitumia michakato yenye dosari. Ninaweza kukuonyesha dosari na nimekuonyesha kasoro kadhaa. Sasa, je, waandishi walifanya makosa? Ndiyo, walifanya hivyo. Je, tunaweza kusahihisha makosa mengi hayo? Ndiyo tunaweza. Je, Mungu alitumia michakato yenye dosari? Je, alitumia wanadamu kuwasiliana na neno lake? Je, Mungu alitumia michakato ya kutafsiri? Je,

kuna makosa katika baadhi ya tafsiri? Kwa kweli, kusema kweli kwako kuna makosa katika kila tafsiri yetu? Bila shaka. Sasa kwa njia, tafsiri leo ni sahihi zaidi kuliko ilivyokuwa? Kulikuwa na makosa katika tafsiri ya King James? Ndio, lazima useme. Namaanisha Marko 16, 1 Yohana 5: 7. Ndio, huna chaguo. Kwanza kabisa, nataka kukuuliza, je, Mungu alitumia maandishi ambao walifanya makosa? Sasa basi, ikiwa Mungu alisimamia hilo, watu hao walifanya makosa? Hapana, sio maoni yangu tuna maandishi. Tunaweza kulinganisha maandishi. Sio "inaweza kuwa nayo." Je, maandishi walifanya makosa? "Hapana, haukuwepo," wengine wanaweza kusema, lakini ikiwa ungekuwa na dakika 10 za kufanya utafiti katika maktaba, unaweza kupata maandishi na kulinganisha maandishi ikiwa ungeweza kusoma Kigiriki na Kiebrania? Unaweza kufanya hivyo ndani ya dakika 10? Unaniambia, ni aina gani ya makosa? Kweli, subiri, sawa, unaniambia kile unachoamini lakini siulizi unachoamini. Ninasema maandishi yanaonyesha nini? Tuna maandishi, unaweza kulinganisha hati hii ina Marko 16, hii haina Marko 16. Unafanya nini na hiyo? Mmoja anayo, mmoja hana. 1 Yohana 5: 7 haiko katika maandishi yetu yoyote ya zamani. Iko katika King James Version. Unafanya nini na hiyo? Ninachojaribu kukufanya useme ni kwamba, je, maandishi walifanya makosa? Ndiyo au la? Nimewaonyesha, je, nyinyi mnatambua kuwa nimekuonyesha makosa ambayo wamefanya? Nimekuonyesha wazi ndani ya uso wako huna chaguo hapo, ni ukweli. Sasa angalia nimesimama hapa karibu na Biblia. Wakati sijui kitu ni cha kweli, mimi hutembea huko. Ninakuambia huu ni ukweli. Sio ikiwa unakubaliana nami au haukubaliani nami. Ninaweza kukupa Biblia ya Kigiriki na itaorodhesha shida chini, katika maelezo ya chini. Agano Jipya la Ugiriki nyingi hufanya hivyo. Biblia ya Kiebrania inafanya vivyo hivyo. Usomaji wa lahaja unaonyesha maandishi walifanya makosa. Kila mwandishi anayenakili kurasa elfu hufanya makosa.

Watafsiri hufanya makosa [49:47-55:20]

Pili, je, watafsiri hufanya makosa? Je, nilikuonyesha tofauti fulani katika tafsiri leo? Watafsiri hufanya makosa. Kwa hivyo hatuna chaguo hapo. Kwa hivyo tunachosema kwamba neno la Mungu halina dosari, lakini neno la Mungu lina dosari.

Nini kinakosekana? Anazungumza nini? Katika hii ndio sababu ninasisitiza hii ni kwa sababu hii ni hatua muhimu sana. Na kwa maneno mengine, kuna jambo kubwa sana na muhimu na ndio nimekuwa nikizungumza kwa siku tatu, na ninajaribu kukufanya uone uhakika. Mungu alipozungumza na nabii je, tunaita mchakato huo wa uvuvio? Je, msukumo ni asilimia mia moja? Je, ni msukumo wakati Mungu anazungumza na nabii, na nabii akaiandika; je, hiyo ni asilimia mia kile Mungu alitaka kuandikwa? Ndiyo. Mungu alizungumza na nabii, Mungu alisema hasa kile alichomaanisha na nabii akaiandika. Kwa hivyo wakati ananukuu, nadhani ninachosikia kutoka kwako ni Zaburi 119. Wakati ananukuu Zaburi 119, ambayo inaendelea kwa mistari mia ikisema Sheria ya Bwana ni kamilifu. Je, hiyo inazungumzia mchakato wa msukumo wa Mungu kuzungumza na watu wake? Ndiyo. Je, hiyo inazungumzia mchakato wa uandishi wa kunakili? Hapana, inazungumza juu ya mchakato wa msukumo na lazima utenganishe michakato hiyo. Hiyo ndiyo ninayotaribu kuonyesha. Je, mtafsiri anaweza kufanya makosa? Je, mtu kama Erasmus anaweza kuongeza aya kwenye Biblia katika karne ya 16? Sio, anaweza kufanya hivyo, alifanya hivyo - 1 Yohana 5: 7. Angalia katika King James Version yako. Kwa hivyo, ninachosema lazima utenganishe mchakato wa uvuvio ambao hauna dosari, ambao ni 100%, ambalo ni neno la Mungu, lakini unapolipa mikono ya waandishi, waandishi hufanya makosa, na vivyo hivyo watafsiri. Kwa njia, anajua kuwa watafsiri hufanya makosa? Yuko katika darasa hili. Samahani kuwa mbaya sana, lakini kuna mtu yeyote ana NLT hapa? Sawa, ukiangalia katika NLT utapata mtu ambaye alitafsiri hiyo. Swali, unajua kwamba ninafanya makosa? Ndio, tayari nimefanya makosa 100 katika darasa hili. Kwa hivyo ninachosema ni kwamba nilikuwa mmoja wa watafsiri kwenye NLT. Je, ninafanya makosa? Ndiyo. Je, Mungu hutumia michakato yenye dosari? Ndiyo. Je, alitumia mchakato wangu? Ndio, alinitumia. Kwa hivyo, ndio. [Swali la mwanafunzi] Lakini nadhani unakosa uhakika na ndivyo ninavyotaribu kusema. Unachozungumza ni mchakato wa msukumo. Mungu kwa nabii anayeandika. Je, nyinyi wengine mnaelewa kile ninachotaribu kutofautisha hapa? Njoo baada ya darasa na tunaweza kuzungumza juu yake, lakini kwa kweli unakosa hoja halisi ambayo ninajaribu

kutoa hapa. Ninachojaribu kufanya ni kukufanya uone hilo, na hiyo labda ndiyo hatua muhimu zaidi. Labda ni jambo muhimu zaidi ambalo nimezungumza hadi sasa.

Mwangaza wa Roho Mtakatifu [53:10-55:21]

Sasa, alitumia neno msukumo. Nataka kutumia neno tofauti. Sijahamasishwa, sawa? Sijahamasishwa. Niliomba mwangaza. Kwa maneno mengine, mwangaza ni tofauti na msukumo. Mwangaza, na alisema hoja nzuri pia, je, tunamwomba Roho atusaidie kuelewa neno? Hiyo inaitwa "mwangaza." Sasa, kwa njia, hiyo inaweza kuwa na dosari? Umewahi kuwa na mchungaji mmoja kukuambia jambo moja na mwingine kukuambia kitu kingine. Unapata ujumbe mbili tofauti. Kwa hivyo ninachosema ni lazima uwe mwangalifu na mwangaza kwa sababu huja kupitia mwanadamu. Je, kila mtu anasikia alichosema? Hiyo ndiyo hasa ninajaribu kusema. Mchakato wa uvuvio hauna dosari, mkamilifu na mchakato wa Mungu kuzungumza na nabii, nabii akiandika hiyo ni kamilifu. Lakini basi kinachotokea ni kwamba kitabu kinakiliwa zaidi ya miaka 1000 au 2000 na baadhi ya waandishi, kila mtu tunaye, kila hati tuliyo nayo kuna tofauti kati ya maandishi. Lazima tutatue hilo. Mungu alitumia mchakato ambayo ilikuwa na shida nao, na kisha, kwa njia, kuna tafsiri na unapata seti nyingine ya shida kutafsiri kati ya lugha. Sasa, tunaweza kutumia tafsiri nyingi kujaribu kuifanya iwe bora kuliko tulivyowahi kuwa nayo? Lakini je, haina dosari kwa maana ya msukumo? Sio sawa na mchakato huo wa awali ambao wanazungumzia. Mchakato wa msukumo ni kamili na kwa hivyo tunapaswa kutofautisha hilo. Ikiwa hautofautishi hiyo, wewe ni nyama iliyokufa. Unapotoka nje na kujaribu kusema kila neno katika kitabu hiki hakuna shida hapa, msomi mzuri, atakupasua. Hii ni nini, ni shida ya neno la Mungu au ni shida na watafsiri wa NIV? Ni shida na watafsiri wa NIV. Mtu hapendi NLT, atairarua na kusema Biblia hii ni neno la Mungu, halafu atafungua NLT na kukuonyesha shida. Inawezekana kwamba Hildebrandt angeweza kuandika jambo hilo huko na alikosea. Kwa hivyo nataka kusema nina kasoro, na kwa hivyo ninafanya kazi na NLT ilikuwa sehemu ya hiyo.

Mungu hutumia mchakato mbovu na watu wenye dosari kwa madhumuni yake

[55:22-58:33]

Kwa hivyo wacha tupitie hii. Mungu alitumia michakato yenye dosari. Msukumo wake wa mchakato wa awali hakuna shida na. Providence haikuihifadhi kikamilifu. Kwa maandishi haya ni tofauti, kwa hivyo Mungu alichagua kutoihifadhi. Ninachopendekeza kwako kwa nini ni hivyo? Kwa sababu Mungu hakutaka tuabudu kitabu, Mungu alitaka tujiabudu mwenyewe. Kwa hivyo alipotea asili kwa makusudi, hatuna asili. Hatuna kile Musa aliandika. Lakini basi hii inakuwa muhimu. Ikiwa Mungu alitumia michakato yenye dosari kutimiza makusudi yake, basi Mungu anaweza kunitumia mimi, mtu mwenye dosari, kutimiza makusudi yake pia. Ndiyo, na hii inafungua basi kwamba Mungu hutumia watu wenye dosari kutimiza makusudi yake, na kwamba tunaweza kushiriki katika hilo. Ninaona kuwa tajiri. Kwa hivyo anaitua tujiifunze na kujua mambo na tunahitaji kuzingatia maana. Tunahitaji kuzingatia maana basi, na athari inayo katika maisha yetu, kwa sababu hili ni neno la Mungu. Tuko katika nafasi nzuri zaidi ambayo tumekuwa nayo katika miaka 2,000? Miaka 2,000. Je, tuna nadharia bora za tafsiri? Je, tuna maandishi bora kuliko yalivyokuwa nayo katika miaka 2,000? Tuko katika nafasi nzuri zaidi ya mtu yeyote katika miaka 2, ndio, 3,000. Lakini ni aina gani ya kejeli juu ya hilo? Tuna tafsiri bora zaidi zilizofanywa kutoka kwa maandishi bora ambayo yamewahi kufanywa. Swali, je, kizazi chako kinaheshimu kitabu hiki, au hakiheshimu kitabu hiki? Unaona kejeli hapa? Kwa maneno mengine, jambo hilo linazidi kuwa sahihi. Sasa tunajua kuwa sio "uchafu wa fedha," kwamba ni "glaze". Unasema tunajua ni sahihi zaidi kuliko kile tulichoelewa, lakini bado kwa kizazi hiki, Biblia iko nje ya dirisha. Ndio, hiyo ni sehemu ya imani, kwa hivyo anarudi kwa Waebrania sura ya 11 mstari wa 1 na kufuata, na hiyo kimsingi inasema tunapaswa kuwa na imani. Kwa hivyo kile ambacho sitaki kukata tamaa, na maoni yake ni sahihi sana, ni kwamba sitaki kukata tamaa kwamba wakati Mungu alizungumza na manabii waliandika, hiyo ni asilimia mia moja. Ukipoteza hiyo, ikiwa utapoteza kile anachopendekeza, msingi wake, uko kwenye skateboard inayoteremka kwa maili 60 kwa saa. Unajua baadhi yenu mnaweza kuumia. Kwa hivyo ukikata hiyo uko kwenye shida kubwa. Hata hivyo, ikiwa hujui kuhusu mambo ya maandishi na matatizo ya tafsiri unaweza kupata matatizo kwa upande mwingine? Kwa sababu mkosoaji anaweza kukusawazisha sakafuni, kwa sababu

wanaweza kuonyesha vitu usoni mwako, na, vizuri, wamekupata. Lakini hawana sisi kwa sababu Mungu amehifadhi neno lake na ni sahihi sasa. Kwa hivyo lazima ufanye kazi na hiyo. Tuko katika nafasi nzuri zaidi katika miaka 2,000 na hiyo inafariji.

4 Michakato kutoka kwa Mungu hadi kwetu [58:34-59:27]

Hapa kuna michakato na wacha niweke tu michakato hii minne. Msukumo huu ni 100%? **Maongozi**, 100%, neno la Mungu lisilo na dosari. **Kutangazwa mtakatifu** wanakusanya vitabu vyenye mamlaka pamoja. Je, tumepata vitabu? Tunakubali hilo kutoka kwa Wayahudi kama watu wa Mungu. Kutangazwa kuwa mtakatifu ni mkusanyiko wa vitabu na sisi ni wazuri juu ya hilo. **Maambukizi** Hapa ndipo baadhi ya matatizo katika kunakili tena na tena yanapoingia? Tuna mamia ya maelfu ya maandishi ambayo yote hayakubaliani na hapa ndipo hiyo inatokea. Utakuwa na nadharia tofauti za **Tafsiri** na kuwa na watafsiri tofauti na baadhi yao watakuwa wazuri, wengine watakuwa wabaya. Wengine watakuwa wazuri wakati mwingine, mbaya wakati mwingine. Je, tunaweza kuangalia tafsiri tofauti kwa kuangalia tafsiri nyingi? Kwa hivyo hii ndio michakato inayotumiwa kutoka kwa Mungu kwetu, na tena unajua ninachosema, namaanisha hivi ndivyo ilivyo. Huu ni ukweli halisi, wa kihistoria kwa wakati huu sasa.

Utangulizi wa Agano la Kale: muhtasari mfupi wa kihistoria [59:27-59:57]

Acha niruke juu, na tutaruka hadi hapa. Kile ningependa kufanya ni kuangalia Mwanzo sasa. Ili kufanya hivyo, kabla ya kuruka kwenye Mwanzo 1, sasa tutaruka kwenye maandishi ya Mwanzo. Mwanzo ni kitabu cha mwanzo, na nyinyi mmekisoma. Ninachotaka kufanya leo ni kufunika mstari wa kwanza na wa pili; tutafanya maendeleo makubwa. Mstari wa kwanza na wa pili, Mwanzo 1: 1.

Mabadiliko 9 kupitia Agano la Kale [59:58-76:08]

Kabla hatujafanya hivyo, nataka kufunika Agano la Kale lote kwa pointi tisa. Ninataka kufanya uchunguzi wa Agano la Kale lote na kisha tutaruka katika Mwanzo katika mistari miwili ya kwanza. Kwa hivyo hatua tisa picha kubwa nzima: kwanza kabisa, una kile wanachokiita historia ya zamani. Sasa, historia ya zamani ni nini? **Historia ya Kwanza** ni Mwanzo 1 hadi 11. Ni wakati kabla ya Ibrahimu. Kwa hivyo

hiyo itajumuisha nini? Adamu na Hawa, Nuhu na gharika, mnara wa Babeli, hayo kimsingi ni mambo makubwa. Adamu na Hawa, Nuhu na Gharika, Mnara wa Babeli, yote hayo katika sura kumi na moja za kwanza za Mwanzo. Wanaiita historia ya zamani, kabla ya Ibrahimu. Tarehe ya Ibrahimu ni nini? 2,000 KK Katika darasa hili mimi sio mtu mkubwa wa tarehe, lakini kuna tarehe tano au sita ninazotaka ujue kwa darasa hili. Ni ngumu sana, 2,000 KK ya Ibrahimu Uko sawa na hilo? 2,000 ya Ibrahimu Nataka ujue tarehe hiyo. Kisha nini kinatokea? Kisha una kipindi cha **Wazee**: Ibrahimu. Ibrahimu, hapa Gordon tunamwita Baba Yetu, ili tu kutoa tangazo kidogo kwa *Baba yetu Ibrahimu*, Isaka alikuwa mtoto wake. Kuna mtu yeyote aliyewahi kusikia kuhusu "Yitzhak Rabin"? -Yitzhak (Isaac) Rabin. Katika Israeli leo kuna mvulana anayeitwa Yitzhak Rabin. *Yitzhak* inamaanisha "kicheko" na nyinyi mtamka Isaka, lakini ni kweli Yitzhak. Inamaanisha "kicheko." Kwa hivyo Ibrahimu ana mtoto wa kiume anayeitwa Isaka. Isaac kusema kweli kwako ni mhusika mdogo sana. Jacob ni mkubwa kwa sababu jina la Jacob linabadilishwa kuwa nini? Uyahudi. Kisha anazalisha nini? makabila 12. Sawa kwa hivyo una Ibrahimu, Isaka, na Yakobo ni mahali ambapo makabila 12 ya Israeli yanatoka: Yuda, Lawi, Simeoni, Efraimu, Manase, n.k. na chini kwa Yusufu. Kwa hivyo hao ndio wazee. Baada ya wazee wanaenda kwa **Misri na Kutoka**. Kumbuka Yusufu alikuwa Misri, ndugu na baba, Yakobo, walishuka Misri. Wanakaa Misri kwa karibu miaka 400. Sitaki ujue tarehe. Basi ni nani anayewatoa Misri? Oh, unasema Mungu aliwatoa Misri. Ndio, yeye hufanya mapigo na kugawanya Bahari ya Shamu. Anawatoa kwa mkono wa Musa. Musa kuna mjadala mkubwa kati ya 1400 na 1200 KK. Sitaki ujifunze hili kwa wakati huu kwa sababu tutabishana hili tutakapofika kwenye kitabu cha Kutoka. Kuna mjadala mkubwa juu ya tarehe ikiwa ni 1400 au 1200 KK walipotoka. Usijali kuhusu hilo sasa. Kutoka, ni kitendo kikubwa cha ukombozi cha Agano la Kale. Katika Agano Jipya ni tendo gani kubwa la ukombozi? Ni Yesu kufa msalabani kwa ajili ya dhambi zetu. Katika Agano la Kale tendo kubwa la ukombozi ni Musa akiwaongoza watu kutoka utumwani wa utumwa wa Misri na kwa uhuru kwenda Mlima Sinai kupokea sheria ya Mungu. Kwa hivyo Musa ndiye mkombozi wa Agano la Kale. Sio kwa njia ile ile, Yesu alikuwa. Unajua Yesu alikuwa Yesu. Lakini Musa ndiye

mtu aliyeongoza ukombozi. Sasa baada ya kutoka Misri wanatangatanga nyikani kwa miaka 40. **Makazi ya Kanaani** [Yoshua/Waamuzi]. Wanateka na kukaa Kanaani katika Yoshua na Waamuzi. Wanachukua Yeriko. Wanakwenda hadi Ai, Hazori, Gibeoni, na tovuti zingine. Kwa hivyo Yoshua na kitabu cha Waamuzi. Waamuzi watakuwa machafuko. Wanajaribu kukaa ardhi, inafanya kazi wakati mwingine, wakati mwingine haifanyi kazi. Wakati mwingine Waamuzi huinuka na kuwapiga Wamidiyani, na Waamoni wanarudi na kuwapiga mijeledi. Kwa hivyo ni aina ya kurudi na kurudi na Majaji, na shida kadhaa huko. Lakini hata hivyo wanachukua na kukaa katika nchi ya Kanaani. Kisha wanatulia kwa muda, na wanasema, unajua tunachohitaji? Hatuna kiongozi. Tunahitaji mfalme. Kwa hivyo kipindi kinachofuata ndicho wanachokiita kipindi cha **Ufalme wa Umoja**. Ufalme uliungana unamaanisha nini? Israeli iko pamoja, makabila yote 12, makabila 13 pamoja. Mfalme wa kwanza wa Israeli ni nani? Sauli. Yeye ni mtu mkubwa sana kwenye chuo kikuu, yeye ni mkubwa sana. Sauli ndiye mfalme wa kwanza. Sauli ana matatizo fulani na hivyo David anachukua nafasi. Daudi ndiye mtu anayefuata moyo wa Mungu mwenyewe. David basi ni tarehe nyingine ambayo nataka ujue. Hii ni ngumu sana David 1000 KK Ibrahimu ni nini? 2000 KK David ni nini? 1000 K.K. Sasa David ana mtoto wa kiume anayelitwa *Shelomo*. Namaanisha Sulemani. Jina lake halisi ni *Shelomo*, lakini nyinyi mnamwita Sulemani kwa bahati mbaya. Lakini ninachosema ni ninaposema jina lake *Shelomo*, nyinyi mnajua Kiebrania, ninaposema *Shelomo*, unasikia neno? *Shelo-mo. Shelo-mo*. Ndio, shalom. Sawa, jina la Sulemani linamaanisha *Shalom*? Inamaanisha nini? Sulemani alikuwa mtu wa nini? Amani. Hata aliitwa *Shelomo*, jina lake lilikuwa "Amani." Nini kinatokea kwa Daudi na Sulemani wanafanya Zaburi na Methali. Daudi anafanya Zaburi, Sulemani anafanya Mithali, Sulemani anafanya Zaburi kadhaa pia, lakini Sauli, Daudi na Sulemani ni nini? Hao ndio wafalme watatu wakubwa wa Ufalme wa Umoja wa Israeli. Walitawala taifa zima, ndiyo sababu inaitwa ufalme wa umoja. Mara tu ninaposema ufalme wa umoja nadhani nini kitafuata? **Ufalme uliogawanyika**. Sawa, na kwa hivyo ijayo tunapata ufalme uliogawanyika. Nini kinatokea baada ya Sauli, Daudi, na Sulemani? Sulemani anaharibu mwishoni mwa maisha yake na wanawake hao wote na kushuka.

Kimsingi Mungu anasambaratisha ufalme kaskazini na kusini. Kaskazini ni Israeli, kusini ni Yuda. Makabila kumi kaskazini, makabila kadhaa kusini, pamoja na au minus.

Makabila kumi kaskazini yaliwaita Israeli na Yuda kusini. Kisha una nini? Kaskazini mfululizo wa wafalme, wote watakuwa wabaya, kila mmoja wao. Ni nani bora zaidi unayemjua? Ahabu na Yezebeli. Sawa wafalme wote wa Kaskazini wote ni wabaya. Wafalme wa kusini watakuwa na wazuri kama Hezekia. Baadhi nzuri, nyingi mbaya, lakini kulikuwa na nzuri. Kwa hivyo sasa shida ni kwamba tuna wafalme kadhaa Kaskazini na wafalme kadhaa Kusini. Sasa ni nani anayewaweka wafalme kwenye mstari? Utasema Mungu anaweka mambo sawa. Lakini Mungu anawawekaje wafalme kwenye mstari? Mungu anatumia watu gani kuwaweka wafalme kwenye mstari?

Manabii. Sasa nitakufundisha vitabu vya manabii. Sawa, kwa hivyo hapa kuna muhtasari wa kitabu cha manabii. Nitafanya kwa neno moja. Huu ndio ujumbe wa manabii. Neno moja: tubu. Kazi ya nabii ilikuwa kwenda kwa mfalme na kufanya nini? Mwambie atubu. Nabii alipanda na akaweka sura yake juu ya pua ya mfalme na akamwambia atubu. Kisha mfalme anafanya nini? Nani anashinda nabii au mfalme? Nyinyi mnafahamu Agano Jipya, na kwa hivyo wacha tufanye mmoja wa manabii wa mwisho. Alikwenda kwa mfalme na jina lake lilikuwa Yohana. Jina lake lilikuwa gani? Yohana Mbatizaji, na anamwendea mfalme na anasema, "mfalme una mke huyu" na anasema, "tubu." Mfalme anasema nini? "Sawa sipendi hiyo, mke wangu hapendi hiyo, kwa hivyo kichwa chako kimekwenda." Na kwa hivyo Yohana Mbatizaji anapoteza. Na kwa njia, Je, Yeria alifanya vivyo hivyo? Nyinyi mnaposoma kitabu cha Yeria, tutafanya tu mambo muhimu ya Yeria. Yeria anasema hivi kimsingi, anakuja kwa Mungu na kusema, "Asema Bwana." Yeria anatoka kwenda kwa mfalme, "Bwana asema hivi, tubu, la sivyo utahamishwa kwenda Babeli." Yeria anarudi nyuma na Mungu anasema, "Asema Bwana." Lakini kila wakati Yeria anasema, "tubu," mfalme anamfanyia nini? Anapigwa. Kwa hivyo baada ya muda anasema, "Mungu, mara ya mwisho niliposema, asema Bwana, niliwekwa kwenye tanki la maji taka kwa siku tatu na karibu kuzama kwenye vitu hivyo, na baada ya siku tatu haikuwa tu vitu vya kila mtu mwingine, lakini zingine zilikuwa vitu vyangu mwenyewe. Nilikuwa kwenye tanki la

maji taka. Ninachosema ni kwamba hili ndilo jambo halisi. Ni kile kilichotokea katika Biblia. Ninachosema ni hiki: Yereimia karibu afe kwenye tanki hilo la maji taka. Anarudi kwa Mungu na kusema, "Ee Mungu, napenda tu tanki la maji taka wacha tufanye tena." Hapana, anarudi kwa Mungu na kusema, "Hei, labda tunaweza kufanya bodi kidogo ya maji, au kitu ambacho kitakuwa bora kuliko tanki la maji taka? Samahani, wacha ninyooshe tu." Sasa, sawa, anarudi kwa Mungu na kusema, "Mungu kila wakati ninaposema kwa jina lako ninapigwa." Anarudi kwa Mungu na anasema hivi moja kwa moja kwa Mungu. Anasema, "hii ni mbaya, kila wakati ninapotoka huko na kusema neno la Bwana ninapigwa." Na akalalamika, "Nimechoka tu na hii." Je, manabii walipigwa? Ndiyo. Je, ulisikia kile kilichompata Isaya? Isaya alikuwa akimkimbia Mfalme Manase. Uvumi una kwamba aliingia na kujificha ndani ya shimo la mti. Kulia. Walimkuta nabii amejificha kwenye mti. Unajua walifanya nini? Walitoka nje ya msumeno na kusema, angalia hii, na wakamsukuma yeye na mti katikati. Sawa, huyo ndiye nabii Isaya. Unasema nabii mkuu Isaya, ambaye alimwona Bwana na kila kitu. Ndio, iliyokatwa vipande viwili kwenye mti ambao alikuwa amejificha kutoka kwa mfalme mwovu. Sasa hiyo sio nzuri. Nataka tu kukuambia, je, manabii walikuwa na maisha magumu? Je, ninawaheshimu manabii, na tunapaswa kuwaheshimu watu hawa? Ndio, wanaweka maisha yao kwenye mstari. Kwa hivyo manabii wanapigana na mfalme na ni nani anayeshinda? Nilijaribu kukuonyesha, Mfalme anashinda. Nani atashinda mwishowe, hata hivyo? Ndiyo, nabii anamgeukia mfalme mwishowe na kusema, "Hei, unanisumbua umekufa katika miaka miwili." Na nadhani nini kinatokea? Ah, ndio hiyo ni sawa unapoenda vitani, Bwana akubariki, nzuri kwako, nenda vitani, ndio nenda uifanye. Mungu anasema katika vita umekufa. Nadhani nini kinatokea? Ahabu. Boom, mshale, umemaliza. Sawa, kwa hivyo wacha niondoke kwenye hiyo.

Katika makabila ya Kaskazini, nini kinatokea? Tuna ufalme wa kaskazini wa Israeli, ufalme wa kusini wa Yuda. Aina kama Amerika; Kaskazini na Kusini. ufalme wa kaskazini, makabila kumi, makabila hayo kumi yanachukuliwa kwenda Ashuru. Ashuru iko wapi? Mji mkuu wa Ashuru ni nini? Ninawi. Mara tu ninaposema Ninawi ni nani anayekuja akilini? Yona na nyangumi, hii ndio hadithi nyuma ya Yona na nyangumi.

Kwa hivyo wanaenda Ashuru mnamo 722 KK, ufalme wa Kaskazini, makabila kumi ya Kaskazini yanapelekwa Ninawi na kutawanyika ulimwenguni kote. Makabila hayo kumi yametawanyika kwa muda gani? Je, wametawanyika hadi leo? Niambie Wayahudi wengi katika ulimwengu huu wanaishi wapi? Jiji la New York. Huo ndio ukweli wa uaminifu. Kwa hivyo nusu yao nyingine wanaishi wapi? Katika Israeli na kwa njia, kuna shida kubwa kwenye upeo wa macho na kuishi Israeli? Utaona, mimi sio nabii mkubwa kama huyo, nitatembea hapa. Nataka tu kukuambia, je, Israeli itakuwa na shida katika miaka minne ijayo hapa? Je, kuna watu wanaotengeneza silaha hivi sasa? Na kwa kweli walifungua tu kinu hicho cha nyuklia nchini Iran, wati 60 za nguvu, na je, wanaongeza kinu hicho cha nyuklia hadi megawati 1,000 hivi karibuni? Tayari inazalisha sasa. Ilikuwa nini, siku 2 zilizopita, kwamba walitangaza tu? Iran inazalisha vitu vya nyuklia. Swali, je, tayari wamesema kwamba wanafuata kuangamizwa kabisa kwa Israeli [maneno yao]? Ninaogopa kwamba utaona hii wakati wako huko Gordon hapa. Utaona kitu kama hicho kikitokea. Kwa njia, sitengenezi hii tu. Nisemeje, ninapenda sana kusoma mambo haya, na ni mbaya sana. Sijui, nadhani yangu utamwona Mungu akifanya mambo ambayo ni ya kushangaza. Kwa sababu, je, Mungu atawaacha watu wake waangamizwe kabisa? Hapana, na kwa hivyo kutakuwa na kitu cha kuvutia. Sijui, nadhani yangu ni kwamba, wacha nishuke, hiyo yote ilikuwa dhana. Hayo yote yalikuwa dhana, unaelewa hilo? Lakini, makabila ya kaskazini wametawanyika hadi leo? Je, Biblia ilisema kwamba makabila ya kaskazini yangekusanywa pamoja? Baada ya miaka 3,000 karibu, je, makabila ya Kiyahudi yamekusanywa tena? Biblia ilitabiri watakusanywa tena na hakika ndivyo ilivyotokea. Mnamo 1948, ilibidi usubiri miaka elfu kadhaa ili hii itokee. Je, neno la Mungu halina dosari? Je, kile ambacho Mungu alisema kitatokea? Na ilibidi kusubiri miaka 2,000. Kwa njia, unaweza kuniambia juu ya nchi nyingine ambayo ilitawanyika kwa miaka 2,000 na kurudi kuwa nchi tena? Niambie nyingine tafadhali? Ni nchi ngapi tumefanya hivyo? Uyahudi. Kuna yeyote aliyefufua lugha iliyokufa pia? Hakuna hata mmoja, isipokuwa Israeli. Kwa hivyo kitakachofuata, sasa ufalme wa Kaskazini umechukuliwa kwenda Ashuru, 722 KK, ufalme wa kusini wa Yuda. Sasa kuna mpango gani na ufalme wa kusini wa Yuda? Mji mkuu wake uko Yerusalemu, na

mnamo 586 KK Wababeli wanaingia na kuharibu Hekalu la Kwanza mnamo 586. Nani alijenga hekalu hili? Sulemani. Sulemani anajenga hekalu baada tu ya 1000 KK. Mnamo 586 Wababeli wanaingia. Je, wanasawazisha hekalu kabisa? Wanasawazisha kabisa Hekalu. Wanavuta safina nje. Bahari hii, bahari hii kubwa ya shaba, waliikata vipande vipande, na jambo zima limesawazishwa kabisa. Wanaenda uhamishoni Babeli. Kwa njia, ni nani anayeenda Babeli? Mvulana aliyeitwa, jina lake ambalo lilipenda simba na mapango? Danieli, Shadraki, Ezeieli, na yote yanayotokea Babeli. Sasa, kwa njia, nabii Yereimia aliwaambia walikuwa wakienda Babeli? Je, Yereimia pia aliwaambia kwamba wangukuwa huko kwa miaka 70 tu? Na kwa hivyo nadhani nini kitatokea? Baada ya miaka 70 huko Babeli wanarudi, kurudi. Ezra, Nehemia, na Esta na una hadithi za kurudi kubwa. Wayahudi wanaachiliwa kutoka Babeli na wakarudi nchini. Nehemia anajenga kuta na baadhi ya watu hawa wanajenga Hekalu la Pili. Kwa nini Hekalu la Pili ni muhimu? Hekalu la Kwanza linaharibiwa, Hekalu la Pili linajengwa. Kwa nini Hekalu la Pili ni muhimu sana? Nani anakuja katika Hekalu la Pili? Yesu. Hili ndilo Hekalu, watu hawa wanahusika katika ujenzi wa Hekalu la Pili. Yesu ataingia humo, kuharibu hekalu hili, na kwa siku ngapi? Siku tatu ataifufua, huyo ni Yesu. Mwishowe Malaki, chini mnamo 400 KK, anamaliza Agano la Kale mnamo 400 KK. Sasa ni nini kinatokea kati ya 400 KK na sifuri na Yesu? Ndio, hapo ndipo Apocrypha ilipoandikwa. Kwa hivyo ikiwa unataka kujua ni nini kilitokea katika miaka hiyo 400 ungesoma kitu kama Wamakabayo 1 na 2, wanasimulia historia ya kipindi hicho. Lakini Agano la Kale linaisha na Malaki 400 K.K. Na unasema, Hildebrandt, kwa kozi hii tunahitaji kujua nini? Ni ngumu sana; Unachopaswa kujua tarehe tatu hadi sasa. Tarehe tatu: Ibrahimu 2000 KK, Daudi 1000 KK, Malaki 400 KK. Je, hiyo ni ngumu? 2000, 1000, 400 KK, na hiyo inakupa aina ya mfumo huko kwa Agano la Kale.

Uumbaji [76:09-79:30]

Kwa hivyo, sasa wacha niweke jambo hili lingine juu ya uumbaji. Uumbaji, kwa nini? Je, inaleta tofauti ikiwa ulimwengu uliumbwa au ikiwa jambo zima ni mchakato wa mageuzi? Je, inaleta tofauti ikiwa ulimwengu uliumbwa au ikiwa ulimwengu ulibadilika

tu? Je, inaleta mabadiliko? Jibu ni ndiyo, hili ni jambo kubwa. Je, Mungu angeweza kutumia michakato ya mageuzi kutimiza makusudi yake? Ndio, angeweza. Je, kuna mjadala mkubwa? Je, una baadhi ya watu ambao ni waumbaji na wanasema kwamba Mungu aliumba wham-bam, na kila kitu kiliumbwa jinsi kilivyokuwa? Je, watu wengine wanapendekeza michakato zaidi ya mageuzi kama vile ninaangalia baadhi yenu watu, wengine wana macho ya bluu, wengine wana macho ya kahawia, wengine wenu wana rangi tofauti. Swali hilo lilikua kwa muda, rangi tofauti za macho kwa mfano? Je, unaruhusu mageuzi kiasi gani? Je, kuna baadhi ya Wakristo ambao wanaamini Mungu aliumba lakini walitumia mageuzi kama mchakato kwa njia kubwa? Ndio, watu wengine huenda hivyo. Watu wengine ni zaidi, unajua Mungu aliumba, aliumba, aliumba, na ndivyo ilivyokuwa na ilifanywa kwa aina ya kitu. Kwa hivyo unapata mjadala huu mkubwa ndani ya kanisa la Kikristo kwa kweli. Hata, kwa njia, hata tuna mjadala hapa Chuo cha Gordon kwa suala la ni kiasi gani na jinsi unavyoongeza michakato ya mageuzi ndani au nje ya baadhi ya majadiliano haya. Je, hiyo inaathiri vipi weltanschauung yako? Je, hiyo inaathiri vipi mtazamo wako wa ulimwengu? Ninapenda neno hili weltanschauung. Ni neno la Kijerumani linalomaanisha "mtazamo wa ulimwengu." Ikiwa unajiona kama umeumbwa kwa mfano wa Mungu, hiyo ni tofauti sana na "Nilibadilika tu kutoka kwa nyani." Namaanisha, inaathiri mtazamo wako wa ulimwengu. Kwa nini Biblia haikuweza kuzungumza juu ya michakato ya mageuzi? Michakato ya mageuzi, ni lini mambo hayo yalizungumzwa? Ilikuwa katika karne ya 19, sivyo? Jina la mtu huyo ni nani? Ndio, Charles Darwin. Kwa hivyo kwa maneno mengine, ninachosema ni kwamba, hakuna mchakato wa mageuzi katika Biblia kwa sababu hawakuwa na kidokezo cha mambo haya. Hizo zilitengenezwa katika 19th na karne ya 20. Ndiyo, inawezekana kwamba Mungu aliwaambia mambo mengi zaidi kuliko yale tunayojua sasa. Tulichonacho ni Biblia, Mungu angeweza kumwonyesha Musa mengi zaidi. Ninahitaji kutembea, hapa. Mungu anashughulika na Musa. Je, Mungu alishughulika na Musa ana kwa ana? Na Mungu anamwambia Musa, sawa siku ya kwanza nilifanya hivi. Ninashangaa ikiwa alicheza video ya 3-D, na Mungu akisema, "Sawa, mtazame Musa huyu, hivi ndivyo nilivyofanya. Tuliikamata kwenye skrini." Sasa unaelewa kuwa

nimetengeneza yote hayo, lakini ninachosema ni hoja ambayo anatoa ni nzuri sana. Je, inawezekana kwamba Musa alijua zaidi ya Mungu alivyomwonyesha? Zaidi ya kile alichandika? Ningeweka dau la nyumba yangu juu ya hilo, ndio. Lakini sasa sijui alimwonyesha nini, na jinsi alivyofanya hivyo, lakini hiyo ni hatua nzuri sana.

Umri wa Dunia [79:30-80:25]

Biblia inasema dunia ina umri gani? Hili ni swali muhimu sana. Nyinyi mmesoma Mwanzo 1 hadi 11 sasa. Biblia ilisema Dunia ina umri gani? Kuna mtu yeyote ana aya juu ya hilo? Nipe tafadhali aya moja? Samahani, hii ni chemsha bongo, ulisoma Mwanzo 1 hadi 11? Biblia ilisema Dunia ina umri gani? Siku saba anasema, hilo lilikuwa jibu zuri. Je, Biblia inakuambia Dunia ina umri gani? Je, kuna aya yoyote katika Biblia yote ambayo inakuambia hivyo? Sifuri, haifanyiki. Je, tunajua kwa msingi wa Biblia dunia ina umri gani? Hatujui hilo. Biblia haisemi. Sasa, kwa njia, ni uandikishaji huo muhimu sana? Hakuna mstari katika Biblia yote unaosema dunia ina umri gani. Kwa hivyo hiyo ni hatua muhimu sana kushuka.

Mwanzo 1: 1 na 1: 2 [80:26-81:38]

Sasa, kile ningependa kufanya wakati ujao ni kwenda juu na kuangalia uhusiano wa Mwanzo 1: 1 na Mwanzo 1: 2. "Hapo mwanzo Mungu aliumba" nini?—"mbingu na nchi. Na dunia ilikuwa" nini?—"isiyo na umbo na tupu na giza lilikuwa juu ya uso wa kina kirefu." Kuna uhusiano gani wa Mwanzo 1: 1 na Mwanzo 1: 2? Tutaangalia njia tatu tofauti za kushughulikia hilo na kisha athari kwa dinosaurs, Shetani, na Big Foot, tutashughulikia hilo. Sasa, Bibliarobics. Kila mtu ameamka. Lazima tumalize Biblia hii kwa ajili yenu watu, kwa hivyo tutaipitia mara kadhaa hapa.

Imeandikwa na Brittney Mattioli

Mbaya iliyohaririwa na Ted Hildebrandt